ResearchGate

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: https://www.researchgate.net/publication/337334911

Moda Tasarımında Radikal Bir Devrim- Yeni Estetik Anlayış: 'Comme des Garçons' / A Radical Revolution- New Aesthetic Understanding in Fashion Design: 'Comme des Garçons'

Conference Paper · October 2019

CITATION
1

READS
128

2 authors:

Elif Kurtuldu Donmez
Dokuz Eylül University
26 PUBLICATIONS **28** CITATIONS
SEE PROFILE

Derya Meriç
Eskisehir Technical University
17 PUBLICATIONS **11** CITATIONS
SEE PROFILE

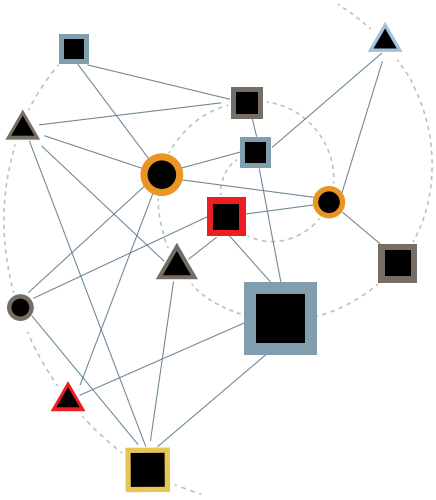
All content following this page was uploaded by Elif Kurtuldu Donmez on 24 January 2022.

The user has requested enhancement of the downloaded file.

MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
BODRUM GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ

3. ULUSLARARASI SANAT SEMPOZYUMU

3th INTERNATIONAL ART SYMPOSIUM

HER YER, HER ŞEY ve SONRASI
EVERYWHERE, EVERYTHING & SO ON

3-4 EKİM 2019 / OCTOBER, 3rd-4th 2019

MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ BODRUM GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ
MUGLA SITKI KOCMAN UNIVERSITY BODRUM FACULTY OF FINE ARTS

3. ULUSLARARASI SANAT SEMPOZYUMU / 3rd INTERNATIONAL ART SYMPOSIUM
"Her Yer, Her Şey ve Sonrası" / "Everywhere, Everything & So on"

3-4 Ekim 2019 / October, 3rd-4th 2019

Bildiriler Kitabı / Proceedings Book

Kapak ve Sayfa Tasarımı / Book Cover & Page Design: *Salih Akman*
Sempozyum Logo Tasarımı / Symposium Logo Design: *Salih Akman*

Sempozyum Heykelcik Tasarımı / Symposium Statuette: *Betül Karakaya*

Baskı ve Cilt / Print & Binding: *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Matbaası*
Muğla, Eylül 2019

ISBN - 978-605-4397-70-9

(300 adet basılmıştır)

© 2019. Bu kitabın tüm yayın hakları Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'ne aittir.
Bildiri içindeki kullanılan metin, alıntı ve görüntülerin kullanılmasında tüm sorumluluk yazara aittir.

Moda Tasarımında Radikal Bir Devrim-Yeni Estetik Anlayış: 'Comme des Garçons'

A Radical Revolution- New Aesthetic Understanding in Fashion Design: 'Comme des Garçons'

Arş. Gör. Elif Kurtuldu
Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü
Arş. Gör. Derya Meriç
Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü

Özet
1970'lerde ekonomi ve endüstriyelleşme sebebi ile estetik ve tasarımın ikinci plana alınmasından oldukça zarar gören moda dünyası; 1980'li yıllarda Japon tasarımcıların zanaat-sanat birlikteliğinde hazırladıkları koleksiyonları ile radikal bir devrim yaşamıştır. Geleneksel tekniklerini üstün teknoloji ile birlikte yorumlayan, minimalist form ve abstract kalıplar ile 'zamansız' giysiler ortaya koyan tasarımcılar eserlerini giyilebilir sanat olarak tanımlamışlardır. Rei Kawakubo'nun başlattığı 'Comme des Garçons'un izini Junichi Arai, Reiko Sudo, Makika Minagawa, Hiroshi Matsushita, Kansai Yamamato, Hanae Mori, Junya Watanabe, Fumito Ganryu ve Tao Kurihara gibi tasarımcılar izlemiştir. Bu tasarımcılar her ne kadar çalışmalarını bir moda ürün olarak sunmuş olsalar da doğrudan kişiye özel tasarım ile ilişkilendirmek doğru değildir. Giyilebilir sanat ile sanat objesi arasına sıkışan bu giysiler ve kumaşlar, galerilerde de sergilenen sanat eserleri konumuna gelmiştir. 'Comme des Garçons'un kurucusu Kawakubo; koleksiyonlarında her parçanın felsefesi ile birlikte bir sanat eserine dönüştüğünü, giyen kişi ile bir bütünlük sağladığını savunarak Batı modasını arka plana itmiştir. 'Comme des Garçons' kalıptan kalıba girmek zorunda kalmayan insanın değerini giysiler ile şekillendirmek zorunda kalmadan salt sanatın ve felsefenin ruhu ile olan bütünlüğünü; görüş ve fikri değişmediği sürece üzerinde taşıyabilmesi düşüncesini benimsemiştir. Zamanın renklerine ve formlarına takılı kalmadan moda endüstrisinin tabularını yıkan bu yeni estetik moda tasarımında radikal bir devrim gerçekleştirmiştir. Çalışma kapsamında Japon kültürünün kullanışlı pratik kalıplarının sanat kavramı ile zamansız bir biçimde bütünleşerek Avrupa modasını sarsarak yeni ve ideal bir kimliğin oluşmasındaki katkıları giysi formları üzerinden tartışılmıştır. 'Comme des Garçons' çatısı altında tasarlanan 120 giysinin 2017 yılında New York Metropolitan Museum of Art'ta sergilenmesi ile giysilerin birer sanat eserine dönüştüğü ve anti-moda estetik anlayışına sahip olduğu görüşü, Kawakubo'nun felsefi yaklaşımları ile aktarılmıştır.

Anahtar sözcükler: Rei Kawakubo, Yapıbozumculuk, Giyilebilir Sanat, Avangart Tasarım, Anti-moda

Abstract
In the 1970s, the fashion world which was severely damaged by the second place of aesthetic and design due to the economy and industrialization had a radical revolution with the collections of Japanese designers in the 1980s. The designers who interpret their traditional techniques with superior technology and exhibit 'timeless' clothing with minimalist forms and abstract patterns have described their works as 'wearable art'. Comme des Garçons created by Rei Kawakubo was followed by designers as Junichi Arai, Reiko Sudo, Makika Minagawa, Hiroshi Matsushita, Kansai Yamamoto, Hanae Mori, Junya

Watanabe, Fumito Ganryu, and Tao Kurihara. Although these designers have presented their work as a fashion product, it is not right to relate directly to personalized design. These clothes and fabrics caught between the wearable art and the art object have become the works of art exhibited in the art galleries. Kawakubo, founder of Comme des Garçons; has pushed Western fashion into the background with the philosophy of each piece turned into artwork in his collections and by arguing that the garment provides integrity with the person wearing. Comme des Garçons adopts the idea of carrying the value of a person who does not have to enter a 'form' without having to shaped by clothes during only the integrity of the art and philosophy of spirit unless the opinion and the idea of change. This new aesthetics that destroys the taboos of the fashion industry without depending on the colors and forms of the time has undergone a radical revolution in fashion design. Within the scope of this study, the contributions of the useful and practical patterns of Japanese culture to the creation of an ideal identity integrating with the concept of art and in a timeless manner and shaking the European fashion were discussed through the garment forms. With the philosophical approaches of Kawakubo, 120 wearable artworks that designed under the Comme des Garçons brand are transformed 'artworks' and gained an anti-fashion aesthetic understanding with the exhibition in the New York Metropolitan Museum of Art in 2017 are mentioned.

Keywords: Rei Kawakubo, Deconstructivism, Wearable Art, Avantgard Design, Anti-Fashion

Giriş

Endüstriyelleşmenin bir sonucu olarak seri üretim ile birlikte toplumda tek tip veya benzer giysiler ve daha basit giysi formları çeşitlenmiş, bu giysiler 'kişiye özel' üretimde olduğundan daha ucuza, daha az özellikli ve çoğu zaman estetik değerden uzak giysiler olarak sunulmuştur. Endüstriyelleşmenin sanat ve tasarım bağlamındaki olumsuz etkileri, tıpkı Arts & Crafts ve Art Nouveau'da olduğu gibi Bauhaus ekolünde de tartışılmış, moda tasarımcılarının işlev-estetik kavramlarını tasarımlarında sürekli ve giderek artan bir biçimde sorgulamalarına sebep olmuştur. 1970'lerde üretimin otomasyonu olarak adlandırılan Endüstri 3.0 ile ortaya çıkan 'hızlı moda' kültürü ise 'tasarım' kavramı açısından bir tehdit unsuru haline gelmiş, neredeyse tasarım özelliği taşımayan bir giyim biçimini oluşturmuştur. Teknolojiyle birlikte yerel değerlerin yok olma tehlikesi, pek çok tasarımcının dikkatini çekmiştir. Batı'daki hızlı moda kültürü, giysilerin küresel pazarda daha hızlı bir şekilde yayılmasını sağlamış, ucuz hammadde, düşük işçilik gibi pek çok nedenle tasarım ve estetik değeri giderek kaybolan ve yerel kültürün yozlaşmasına sebep olan bir moda anlayışı hâkim olmuştur. Bu süreçte batılı moda tasarımcıların küresel modayı yönetmesi, Japon yerel kültürüne ait geleneksel değerlerin kaybolmaya yüz tutması, el işçiliğinin zarafetinin unutulması, istedikleri kumaşları bulamamaları gibi sebepler Japon tasarımcıların felsefi, endüstriyel ve sanatsal anlamda modanın yeniden düşünülmesini ve yorumlanmasını sağlamıştır.

Junichi Arai, Reiko Sudo ve Rei Kawakubo başta olmak üzere Makika Minagawa, Hiroshi Matsushita, Kansai Yamamato, Hanae Mori, Junya Watanabe, Fumito Ganryu ve Tao Kurihara gibi Japon tasarımcılar geleneksel değerlerini, el işçiliğinin

kalitesini, teknoloji ile sentezleyerek kültürel değerlerini Batı moda dünyasına kabul ettirmeyi başarmış tasarımcılardır. Ancak gelecekte bir devrim olarak nitelendirilecek sentezlemelerinin Doğu'da değil Batı'da duyurulması oldukça önemlidir. Bu nedenle Japon moda tasarımcıları tarafından Batı dünyasına ilk çıkartma 1981'de Paris'te gerçekleşen defileyle yapılmış, geçmişle geleceğin, batıyla doğunun, zanaatla sanatın, gelenekselle teknolojinin harmanlanması, defile sonrasında "Japonlar Geliyor" sözünün Avrupa'da yankılanmasını sağlamıştır. Kendi kültürlerine ait geleneksel tekstil tekniklerini, el boyamalarını, el dokumalarını, katlama, bağlama gibi teknikler ile oluşan piliseli kumaşlarını teknolojinin getirdiği imkânlarla birleştirerek estetik değeri yüksek-endüstriyel kumaş olarak üretme imkânı bulduklarında ise sanki daha önce hiç kimsenin düşünmediği, düşünse de yapmaya cesaret edemediği yepyeni bir algıyı yaratmışlardır.

Japon tasarımcılarının Avrupa'da bir anda tüm moda anlayışını alt üst eden bu devriminin anlaşılabilmesi için öncelikle, onların bu tasarım görüşlerinin zeminini oluşturan dekonstrüktivizm (yapıbozumculuk/ yapısökümcülük) kavramının anlaşılması gerekmektedir. Post-yapısalcı düşünür Jacques Derrida'ya göre "Yapıbozum sözcüğü, yıkma (destruction) ve kurma (construction) kelimelerinin birleşmesiyle oluşmuştur" (Ramond, 2011, s. 58). Yıkma-kurma eylemi; yani parçalara ayırma (decoupage) ve yeniden parçalara ayırma eylemi; Derrida tarafından "bir kumaşın parçalara ayrılması, parçalara ayrılırken eski parçanın yıkımı ile yeni parçaların yapımı" örneği ile açıklanmakta ve bu eylem 'kurucu parçalama' olarak da tanımlanmaktadır (Ramond, 2011, s. 58). Dekonstrüktivizm akımında modernizm-postmodernizm karşılıklı etkileşimi; dışavurumculuk, kübizm, minimalizm ve çağdaş sanat gibi diğer 20. yüzyıl hareketlerine de referans olmuştur. Dekonstrüktivizmin uygulamacılarının 'biçim işlevi takip eder', 'biçimin saflığı' ve 'malzemelere dürüstlük' gibi prensipleri daraltıcı modernizm kuralları olarak görür ve mimariyi bu kavramlardan uzaklaşmayı amaçlar. Yapısöküm, felsefe, sosyoloji, mimarlık, estetik, edebiyat ve benzer alanlarda yaygınlaşmış ve genel bir etki kazanmıştır (Geczy, Karaminas, 2017, s. 47). "Yapıbozum kavramının oldukça karmaşık ve çok yönlü eleştirel felsefesinin kökeni Derrida'ya dayanmakla birlikte modadaki yansımaları çoğunlukla giysi yapısına dikkat çeker ve giysi yapısını sorgular nitelikte olmuştur (Şahin, Meriç, 2017, s. 455). 80'lerde ortaya çıkan ve giderek bilinirliği artan yapıbozumcu moda anlayışı, giysi yapısının oluşturulmasındaki yüksek hâkimiyetin bitmemiş detaylar, form oyunları ve beden sorgulamaları ile giysi tasarımına yeni bir yaklaşım getirmiştir (Fogg, 2013, s. 498-499), (Akt. Şahin, Meriç, 2017, s. 455).

1. Rei Kawakubo ve Comme des Garçons

Keio Üniversitesi'nde felsefe ve edebiyat eğitimi alan Rei Kawakubo, kadın hakları feminizm ve cinsiyet eşitsizliği konuları üzerine yoğunlaşmıştır. Tekstil ve moda tasarımı eğitimi olmamasına rağmen moda stilisti olarak bir dergide yaptığı çekimlerde daha feminen kompozisyonları oluşturabileceği giysileri formları bulamaması 'Neden kendim yaratmıyorum?' cümlesinin Comme des Garçons'u

kurmasındaki en büyük etken olduğu söylenebilir. Kawakubo'nun bu sorgulayıcı ifadesini koleksiyonlarında çıkış noktasından giysi isimlerine kadar fark etmemek mümkün değildir.

1969 yılında eşi Adrian Joffe'in desteği ile Tokyo Minami-Aoyama'da temelini attığı 'Comme des Garçons', 1973 yılında markalaşarak, tekstil tasarımının bir moda kavramı olduğu kadar aynı zamanda bir sanat kavramı da olduğunu kanıtlama amacındadır. 1981 yılında Paris'te ilk mağazasını açmış ve ilk defilesini gerçekleştirmiştir. Bu defile 1930-40'lı yıllarda Japonya'nın savaş sonrası yaşadığı ekonomik bunalıma bir duyarlılık yaratma amacıyla oldukça dikkat çekmiştir (English, 2011, s. 84). Koleksiyonlarında, her parçanın felsefesi ile birlikte bir sanat eserine dönüştüğünü, giyen kişi ile bir bütünlük sağladığını savunarak Batı dünyasının tüm klişelerini ve geleneklerini de alt üst etmiştir. Kawakubo, "Sadece kıyafetleri değil, şirketi "tasarladığımı" söylemek de doğru. Yaratılış sadece kıyafetlerle bitmiyor. Yeni ilginç iş fikirleri, devrim niteliğindeki perakende stratejileri, beklenmeyen işbirlikleri, kurum içi yeteneklerin gelişimi, Comme des Garçon'un yaratılmasının örnekleri" (English, 2011, s. 93) sözleri ile markanın kuruluş amacını özetlemiştir. Mühendis-filozof-tasarımcı işbirliğinde yaptığı tasarımları ile yüzyılın en inovatif ve etkileyici moda tasarımcısı olan Kawakubo, Comme des Garçons ile modayı bir sanat biçimi olarak gördüğünü; zamanın ötesinde yorumlamaları ile gerçekleştirmiştir.

Comme des Garçons Japonca'da コム・デ・ギャルソン (Komu de Gyaruson) yani 'erkek gibi' anlamına gelmekte ve Kawakubo'nun tam istediğini yansıtır niteliktedir. Kachikan (değer duygusu) ve ningen (insan) kavramlarını esas alan Comme des Garçons, Japon kültürünün kullanışlı, pratik kalıplarını sanat kavramı ile zamansız bir biçimde birleştirerek eskimeyen moda kavramını moda dünyasına getirmiştir. Böylece 'kalıptan kalıba girmek zorunda kalmayan insan, değerini giysiler ile şekillendirmek zorunda da kalmadan salt sanatın ve felsefenin ruhu ile olan bütünlüğünü; görüş ve fikri değişmediği sürece üzerinde taşıyabilir' düşüncesi Comme des Garçons'un ruhunu adeta temeli olmuştur. Böylece tüm eserlerinde her giyenin psikolojisi ile birleştiği, kişiden kişiye farklı anlamlar yüklendiği ve moda klişelerinden etkilenmeyen, cinsiyet kalıplarına girmeyen, salt formlar ile zamansızlık ve kimlik temsil edilmiştir. Modanın güzelleştirmekten ibaret olmadığını, birbirini etkilemek için tasarlanmaması gerektiğini savunan Kawakubo, Comme Des Garçons adı altındaki çalışmalarında da bunu kanıtlamıştır. Moda yazarı Claudia Croft (2008)'un aktardığı Marc Jacobs ve Louis Vuitton'un 'Herkes Comme des Garçons'dan etkilenmiştir' sözleri ve Cathy Horyn'ın The New York Times'taki 'Tasarımcıların tasarımcısı' sözlerinde Alexander McQuenn, John Galliano, Helmut Lang, Martin Margiela, Ann Demeulemeester, Jil Sander, Miucca Prada ve Donna Karan gibi tasarımcıların Rei Kawakubo'dan etkilendiğinden bahsedilmiştir (English, 2011, s. 84). "Comme des Garçons'un 1995'te Paris'te gerçekleştirdiği 'Sleep/Uyku' isimli özellikle çizgili erkek pijamalarından oluşan defile, Michel Foucault'nun dekonstrüktivist düşüncelerini oldukça iyi bir biçimde yansıtmaktadır" (Zbarowska, 2014, s.

233). Defile, modada tasarım ve estetik kaygıların artık problem olmaktan çıkıp yeni estetik anlayışa dönüştüğünün ilk göstergesidir. Minimalizmin işlevselliği dekonstrüktivizmin estetiğiyle birleştirmiştir. Bu birliktelik, 1980'lerde artık zanaat-sanat işbirliğinde radikal bir devrim olarak adlandırılabilir. Bu defilenin en önemli bir diğer özelliği; televizyon kanallarında Auschwitz-Birkenau toplama kampında çekilen fotoğraflar ile birlikte gösterilmesiyle hafızanın yalnızca fotoğraflar üzerinden değil, pratik olarak da giysi üzerinden işlediğini en iyi biçimde ifade ediyor olmasıdır (Zbarowska, 2014, s. 234). Bu anlamda Paris'te gerçekleşen bu defile Foucault'nun "söylemin içinde nesnelerin sürekli olarak ortaya çıktığı ve dönüştüğü bir insan duyuru sistemi" (Foucault, 1972, s. 26-27) tanımına moda yolu ile destek vermektedir (Zbarowska, 2014, s. 234).

Kawakubo'nun deneyime dayalı bakış açısı, yaratma cesaretinden gelmektedir. Söz konusu Comme des Garçons olduğunda ise büyük bir yaratma cesaretinin olduğu reddedilemez gerçektir. Adrian Joffe, Comme des Garçons'un tepki, deneyim, şok ve öfkelerin karışarak yaratmaya devam ettiğini, moda normlarına meydan okumayı amaç edinen zamansız koleksiyonları tanımlarken aslında tek bir şeyi vurgulamıştır: İdeal kimlik arayışı. Moda endüstrisi tarafından yaratılan ya da yaratılmak istenen ideal olduğu-olması düşünülen renk ve formların, kadını ya da eril oluşlarına bir tepki ile sınırsız bir alan yaratan Kawakubo, etnik kavramları da itelemekten de asla kaçınmamıştır. Kawakubo, Comme des Garçons markası adı altında modanın yaratıcılıkla olan tüm kavramlarını yeniden sorgulatarak moda-sanat ilişkisini kurmayı başarmıştır. Ancak Kawakubo'nun moda endüstrisinde dünyayı sarsan, devrim yaratan ve yeni bir çağ başlatan tüm tasarımları çoğu zaman onun için yetersiz kalmıştır. Anlatmak istediklerini malzemelerle aktaramadığı düşüncesi ile dünya moda endüstrisinin estetiğini genişleten Comme des Garçons'u Junya Watanabe, Fumito Ganryu ve Tao Kurihara'ya bırakmıştır. Comme des Garçons adına çalışan tasarımcıların koleksiyonlarına bakıldığında form arayışlarının devam ettiği, Japon kültüründeki üst üste giyinmenin Batı kültürü'nün renk ve dokuları ile sentezlendiği, evrenselliğin vurgulandığı zamansız avangardın hâkimiyeti görülmektedir. Comme des Garçons'un moda dünyasında yarattığı 'anti-moda' algısı, modanın sanat ve siyaset ile yeni bir kavram olarak görülmesi durumu da devam etmektedir.

2. 'Art of the In-Between' Sergisi Üzerinden Comme des Garçons'a Bakış

Her yıl Costume Institute ve Metropolitan Sanat Müzesi işbirliğinde bahar aylarında gerçekleşen moda sergisinin Met Gala adı verilen açılış etkinliği moda dünyasının en çok konuşulan ve beklenen etkinliklerinden biridir. Met Gala'da tüm davetlilerin sergi temasına uygun giyinmesi en dikkat çekici detaylardandır. 2017 yılı sergisi Rei Kawakubo ve Comme des Garçons'a ithaf edilmiştir (Gökırmaklı, 2017). Yves Saint Laurent'in ardından ilk defa hayatta olan bir tasarımcıyı ağırlayan müze, 1981'den bu yana modanın genel geçer kurallarına nasıl kafa tuttuğu gerçeğini göstermek amacı ile Comme des Garçons çatısı altında tasarlanan giyilebilir sanat eserlerini Rei Kawakubo/Comme des Garçons- Art of the In-Between isimli bu sergiyi izleyiciyle buluşturmuştur. Andrew Bolton'un küratörlüğünü üstlendiği sergi, 'in-betweenness' olarak nitelendirilen dokuz

bölümden oluşmaktadır (Met, 2017). “Sergi; giysilerin tarihsel, renk ya da form gibi daha kolay sınıflandırmalarına karşı çıkmış, geleneksel ikilemler arasındaki hayali duvarları yıkarak yapaylığını ve keyfiyetini boşluk kavramı ile birlikte ortaya koyacak bir biçimde sınıflandırılmıştır” (Met, 2017). Bu dokuz bölüm, sonrasında farklı alt gruplara yeniden ayrılmıştır. Kawakubo'nun ‘in-betweenness’ adını verdiği konsept, yaratma ve yeniden yaratma için sonsuz olanaklar sunan, devrimci yenilikler ve dönüşümlerin yanı sıra anlamlı aracılık ve bağlantılardan oluşmaktadır. (Met, 2017). Giysiler, koleksiyonlar şeklinde sergilenmek yerine, dokuz galeride dokuz tema ile farklı koleksiyonlardan seçilerek düzenlenmiştir.

2.1. Absence/ Presence (Yokluk/ Varlık)

İlk galerinin teması ‘Absence/ Presence’ olarak belirlenmiş ve üç farklı koleksiyondan seçilmiş dört giysiden oluşmaktadır. “Mu (boşluk) kavramı, Zen Budizmindeki boşluğu sembolize eden çember formunda sergi salonunun mimari yapısının ana teması olarak yansıtılmıştır. Ma (boşluk) kavramı ise giysilerin strüktürel formlar ile etkileşimli olmasını sağlamıştır. Ma, somut sınırlarla tanımlanmayan hacimli olduğu kadar şekli ve şekli olmayan bir şeyi ifade eder” (Bolton, 2017). Galerinin keskin beyaz rengi, giysileri daha güçlü hale getirmiş ve hem varlık hem de yokluk hissini görsel olarak sunmayı başarmıştır. “Giysinin mekân ile bütünleşmesi, Kawakubo’nun Gesamtkunstwerk olarak tanımlanan ‘bütünüyle sanat eseri’ kavramını temsil etmektedir” (Bolton, 2017). Sergide aynı zamanda moda ile kişisel bir ilişki kurmayı kolaylaştıran bütünsel, sürükleyici bir deneyim amaçlanmıştır. Bu galerideki giysiler beden formunu takip eden kalıplar yerine, sanki erimiş, yamulmuş, şişmiş bir beden üzerine giydirilmiş giysiler halinde dekonstrüktivist bir bakışla tasarlanmışlardır.

Görüntü 1. ‘Absence/Presence’, Rei Kawakubo-Comme des Garçons, Metropolitan Sanat Müzesi (Bolton, 2017).

2.2. Design/ Not Design (Tasarım/ Tasarım Olmayan)

Design / Not Design temalı ikinci galeri Kawakubo'nun giysi yapımındaki sezgisel yaklaşımını yansıttığı farklı koleksiyonlarından seçilen on dört giysiden oluşmaktadır. “Moda tasarımı eğitimi almayan Kawakubo’nun bu bölümdeki giysileri deneysel kalıplardan ve deneysel birleştirme tekniklerinden oluşmaktadır. Giysilerin tasarım süreci, bir kelimeden ya da soyut bir görsel üzerinden doğrudan giysi kalıplarının tasarlanması ile başlar yani form önceliktir” (Bolton, 2017). Bu nedenle giysilerin bir kısmı prototip prova mankeni üzerinde buruşturulmuş, katlanmış kraft kağıtları ile tasarlanıp buruşuk, kırışık, sert görünümlü giysi kalıplarına dönüşmüştür. Bu bölümde giysiler tamamlanmamış

bir görünüm vermektedir. “Zen Budist estetik prensibine dayanan ve wabi-sabi olarak bilinen bu ifade biçimleri, Patchwork ve X koleksiyonlarında beyaz pamuklu kumaş üzerine yırtık ve patchwork ile, Clustering Beauty’de ortalama 15 kat kumaşın bir araya gelmesi ile, Crush koleksiyonunda katlanmış, sıkıştırılmış, dikilmiş pamuk-kanvas kumaşlarla, Adult Punk, Fusion ve Adult Delinquent koleksiyonlarında şeffaf, yeniden düzenlenmiş baskı desen parçaları ile giysilere aktarılmıştır” (Bolton, 2017).

Görüntü 2.‘Design/ Not Design’, Rei Kawakubo-Comme des Garçons, Metropolitan Sanat Müzesi (Bolton, 2017).

2.3. Fashion/ Antifashion (Moda/ Antimoda)

Üçüncü galeri Round Rubber, Twist, Silk+Jarsey ve Gloves,Skirts, Quilted Big Coats koleksiyonlarından seçilen 7 giysiden oluşmaktadır. Kawakubo 1979 yılına kadar Japon folklorik etkileri altındaki koleksiyonlarından pek memnun değildir ve bu hissini “Daha güçlü bir şey yapmam gerektiğini farkettim...Sıfırdan, hirbir şeyden, daha önce yapılmayan, güçlü bir görüntüye sahip olan şeyler yapmaya başladım.” (Bolton, 2017) sözleri ile ifade etmektedir. Kariyerinin bu noktasında Kawakubo’nun özgünlük arayışı; bundan sonraki tüm koleksiyonlarının belirleyici özelliği haline gelmiştir. Serginin bu bölümündeki giysiler Kawakubo’nun modernist tasarımcı oluşunun ilk yıllarında- 1980’lerin başında- Batı’daki pek çok ölçütün reddedilmesi nedeniyle Paris’te eleştirmenlerden aşırı tepkiler gördüğü koleksiyonlarından oluşmaktadır. “Kawakubo serginin bu bölümündeki tüm giysilerde ‘in-betweenness’ temasına estetik açısından atıfta bulunarak siyah renk paleti ile mu (boşluk) kavramını ve drapaj veya düğümler ile şekillendirilmiş büyük bedenler üzerindeki giysi formları ile ma (boşluk) kavramını ifade etmektedir” (Bolton, 2017). Giysiler aynı zamanda ten ve kumaş, beden ile giysi arasında da boşluklar oluşturarak her iki kavrama yine gönderme yapmaktadırlar.

Görüntü 3. ‘Fashion/ Antifashion’, Rei Kawakubo-Comme des Garçons, Metropolitan Sanat Müzesi. (Bolton, 2017).

2.4. Model / Multiple (Tek / Çok)

Kawakubo, Comme des Garçons koleksiyonlarında yeniyi arayışının ötesinde, avangart modernizmin bazı başka düşüncelerini de yansıtmaktadır. Abstract Excellence koleksiyonundan seçilen giysiler özgünlük ve yeniden üretim kavramları arasındaki bağlantıları yansıtmaktadır. "Kawakubo, tasarım sürecini "Odak noktam bedeni hesaba katmadan şekilsiz, soyut, somut olmayan biçimlerden tasarım yapmaktı." sözleriyle açıklamaktadır" (Bolton, 2017). Bu bölümdeki koleksiyonu en iyi yansıtan giysiler, eteklerdir. "Koleksiyon 34 etekten oluşmaktadır ve bu eteklerin altı tanesi bu bölümde sergilenmiştir. Etekler, serileme, tekrarlama kavramları ve aynılık ve standardizasyon yanılsamaları ile yaratılmıştır. Bununla birlikte renk, kumaş ve eteğin birleştirilme noktalarındaki değişiklikler, işlevsiz ancak estetik yeni dikiş noktalarının eklenmesi ile her bir etek bireysel ve ayırt edici özellik sergileyen formlar haline gelmiştir" (Bolton, 2017). Tek bir etek formu üzerinde, dekonstrüktivizm felsefesi ile birbirinden farklılaşan, çeşitlenen ancak nihayetinde aynı formda bir eteğe dönüşen kumaşlar seri üretim ile eşsiz birer sanat eseri olma arasında gergin ve güçlü bir ifade oluşturmaktadır.

Görüntü 4. 'Model/ Multiple', Rei Kawakubo-Comme des Garçons, Metropolitan Sanat Müzesi. (Bolton, 2017).

2.5. High / Low (Yüksek / Düşük)

Serginin bu bölümü, Comme des Garçons'un elit ve popüler kültür arasındaki farklılığı modernist bir kaygı ile sorguladığı Ballerina Motorbike ve Bad Taste koleksiyonlarına ait yedi giysiden oluşmaktadır. "Motorbike Ballerina'daki giysiler elit bir kültüre ait kabul edilen balenin tütüleri ile popüler ve alt kültüre ait kabul edilen motorsiklet ve bisikletlerin yağlı görüntüsünü yansıtan deri ceketler ile birleştirilmiştir. Kawakubo bu bölümden oluşan giysileri 'Amerikan motorsiklet üreticisi ve İngiliz belerinine atıfta bulunarak 'Harley Davidson, Margot Fonteyn'i seviyor' sözleriyle tanımlamıştır" (Bolton, 2017). Bu galerideki giysilerin polyester gibi kitch, ucuz ve kaba görünümlü malzemeler kullanılarak elit kültüre ait burjuva postürlerini yansıtması sağlanmıştır.

Görüntü 5. 'High/ Low', Rei Kawakubo-Comme des Garçons, Metropolitan Sanat Müzesi. (Bolton, 2017).

2.6. Then / Now (Önce / Şimdi)

Kawakubo, bu galeride modernizm, yapısöküm kavramlarını geçmiş-gelecek-şimdi veya doğum-ölüm gibi zaman kavramları ile bütünleştirdiği giysilerini sergilemiştir. Modern Sweetness, Sweeter Than Sweet, Body Meets Dress-Dress Meets Body, Inside Decoration, White Drama, Broken Bride ve Ceremony of Seperation koleksiyonlarından seçilen on dört giysi Then/Now bölümünün oluşturmaktadır. Giysiler 19.yüzyılın kabarık siluetlerine, dolgun etek ve yakalarına atıfta bulunmaktadır ancak bu görünümleri radikal bir şekilde yeniden yapılandırmayı başarmış ve zaman kavramının bir öncekini sonlandıran aynı zamanda onu yok etmeden devamlılığını da gerektiren bir kavram olduğunu yansıtmıştır. "Broken Bride, White Drama ve Ceremony of Seperation koleksiyonlarında hem süreklilik hem de geçicilik kavramlarını bir arada sorgulamıştır" (Bolton, 2017). Bu bölüm, Comme des Garçons'un dekonstrüktivist bir yaklaşım ile kişisel özgürlüğü savunarak toplumun yaşam süresi ve gelenekleri arasında kodlanan ideolojileri alt üst eden bir görüş sergilemektedir.

Görüntü 6. 'Then/ Now', Rei Kawakubo-Comme des Garçons, Metropolitan Sanat Müzesi. (Bolton, 2017).

2.7. Self / Other (Öz / Diğer)

Yedinci galeri, Cubisme, Lost Empire, Inside Decoration, The Infinity of Tailoring, Persona, 2 Dimensions, Cacophony ve Not Making Clothing koleksiyonlarından seçilen on yedi giysiden oluşmaktadır. "Kawakubo, bu galeride Doğu/Batı, Erkek/Kadın, Çocuk/Yetişkin gibi hibrit kimlikleri eleştiren, gelenek, kültür, cinsiyet ve yaş arasındaki sınırları kaldıran giysilerini bir araya getirmiştir" (Bolton, 2017). Doğu ve Batı'nın kendine özgü renk, form ve kumaşları erkek ve kadın giyiminin sentezlenmesi ile cinsiyetsiz ve kimliksiz yeni giysiler olarak yapı söküme uğramışlardır. Örneğin, İskoç erkeklerinin giysiği kiltler ve kendine özgü ekoseleri (tartanları) Japon kültürü'nün el işçiliği ve Kawakubo'nun dekonstrüktivist yaklaşımı ile sentezlenmiştir. Giysiler sadece kimliksizlik kavramına değil aynı zamanda yaşa uygun giyinme kurallarına da meydan okuyarak yetişkin ile çocuk arasındaki sınırları ortadan kaldırmaktadır.

Görüntü 7. 'Self/ Other', Rei Kawakubo-Comme des Garçons, Metropolitan Sanat Müzesi. (Bolton, 2017).

2.8. Object / Subject (Nesne / Özne)

Sekizinci galeri, Body Meets Dress-Dress Meets Body koleksiyonuna ait on giysiden oluşmaktadır. "Giysiler, insan formu üzerinde poliamid ve poliüretan kumaşlar ile sarılmış, dolgulu, şişkin görünümlü kırmızı, pembe, toz mavi gibi geniş bir skaladaki çeşitli renk ve desenlerdeki giysilerdir" (Bolton, 2017). Dolgulu kısımların pek çoğu asimetrik bir biçimde yerleştirilmiş ve bedenin dismorfik bozukluğa sahip algısı oluşturmaktadır. Olması gerekenden daha ince, yamuk ya da aşırı büyük kalçalar, yanlış yere konumlandırılmış göğüsler, eğrilikler ve şişkinlikler ile bedenin deformasyonu yansıtılmıştır. "Morfolojik olarak, koleksiyon elbise ve beden, nesne ve özne arasındaki sınırları bulanıklaştırmıştır" (Bolton, 2017).

Görüntü 8. 'Object/Subject', Rei Kawakubo-Comme des Garçons, Metropolitan Sanat Müzesi. (Bolton, 2017).

2.9. Clothes / Non Clothes (Giysi / Giysi Olmayan)

Kawakubo'nun Comme des Garçons çatısı altındaki giysilerinden oluşan son galeri, tasarımcının kariyerinin ikinci basamağı olarak nitelendirdiği, yenilik arayışı içinde kıyafet yapmama amacıyla fikirlerini doğrudan biçimlere ya da beden için nesnelere çevirme kararını aldığı 2014 yılından sonraki koleksiyonlarından seçilen kırk giysiden oluşmaktadır. "Galerideki giysiler; Form/Function, Abstraction/ Representation, Beautiful/Grotesque, War/ Peace, Life/ Loss, Fact/ Fiction, Order/ Chaos ve Bound/Unbound olmak üzere sekiz gruba ayrılmıştır" (Bolton, 2017). Sanatçı yapı söküme uğrattığı giysileri artık bir giysi nesnesi değil bir sanat eseri olarak nitelendirmektedir. Giysilerin tasarlanma amaçları giyime hizmet etmesi, kıyafet işlevi sergilemesi değil, beden için nesne haline gelmesidir.

Görüntü 9. 'Clothes/ Non Clothes', Rei Kawakubo-Comme des Garçons, Metropolitan Sanat Müzesi. (Bolton, 2017).

Sonuç

Kawakubo'nun edebiyat ve felsefe eğitiminde cinsiyet kavramı üzerindeki yoğun çalışmaları, moda eğitimi almamasına rağmen moda dünyasında bu denli başarılı bir tasarımcı olmasının altındaki en önemli nedenlerden biridir. Alışılagelmiş

moda klişelerini, kadının kum saati şeklinde sürekli feminen gösterilmesine karşın, cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmak amacıyla giysi formlarda cinsiyetsiz bir görünüm oluşturması, 1980'lerde modadaki devrimi gerçekleştirmesini sağlamıştır. Kadın siluetinin şeklini değiştirmesi, toplumsal cinsiyet konvansiyonlarını sorgulaması, kadın bedeninin kıvrımlarına uyacak şekilde tasarlanan Batı giysilerine karşı minimum detaya sahip, büyük boyutlarda geniş ve dökümlü giysiler artık cinsiyetsiz bir moda kimliğini oluşturmuştur. Kıyafetler artık vücudun tamamlayıcısı değildir ve bu yapısıyla Derrida'nın dekonstrüktivist yaklaşımını benimsemektedir. Kawakubo; koleksiyonlarında her parçanın felsefesi ile birlikte bir sanat eserine dönüştüğünü, giyen kişi ile bir bütünlük sağladığını savunarak Batı modasını arka plana itmiştir. 'Comme des Garçons' kalıptan kalıba girmek zorunda kalmayan insanın değerini giysiler ile şekillendirmek zorunda kalmadan salt sanatın ve felsefenin ruhu ile olan bütünlüğünü; görüş ve fikri değişmediği sürece üzerinde taşıyabilmesi düşüncesini benimsemiştir. Zamanın renklerine ve formlarına takılı kalmadan moda endüstrisinin tabularını yıkan bu yeni estetik moda tasarımında radikal bir devrim gerçekleştirmiştir. Dönemde pek çok tasarımcı, sezonluk hızlı moda kültürüne hitap ederken, zamansız ve estetik giysi formları ile tüm moda kalıplarını alt üst etmeyi başarmış ve yeni bir dönem başlatmıştır. 1980'lerde Kawakubo ile birlikte dekonstrüktivizm feminizm ve post-sömürge gibi alan çalışmalarını da kapsamıştır. Kawakubo'nun Comme des Garçons çatısı altında devrim niteliğindeki deneysel giysileri, 2017'de gerçekleşen sergi ile Comme des Garçons'un estetik ve zamansızlığını günümüz genç tasarımcılarına sadece fotoğraflarla değil, silüetler ile doğrudan aktarmak ve gelecek modasına da kavramsal açıdan örnek oluşturan büyük bir görsel arşiv niteliği taşımaktadır.

Kaynakça

Croft, C. (2008, 2 Mart). Guerrilla Tactics. www.thetimes.co.uk

English, B. (2011). Japanese Fashion Designers: The Work and Influence of Issey Miyake, Yohji Yamamato and Rei Kawakubo. Oxford: Berg Publishing.

Fogg, M. (Ed.) (2013). Fashion: The Whole Story. London: Thames &Hudson.

Foucault, Michel (1972), The Archeology of Knowledge and the Discourse of Language. New York: Pantheon Books.

Geczy, A., Karaminas, V. (2017). Critical Fashion Practice: From Westwood to Van Beirendonck. London: Bloomsbury Publishing.

Gökırmaklı, I. (2017, 12 Haziran). Rei Kawakubo Onuruna. www.lofficiel.com.tr/moda/kawakubo-onuruna

Met, The (2017). Rei Kawakubo/Comme des Garçons: Art of the In-Between. https://goo.gl/gvAe3L. Erişim tarihi: 10.05.2019.

Ramond, C. (2011). Derrida Sözlüğü, Ümit Edeş (Çev.). İstanbul: Say Yayınları

Selvin, C. (2019). Rei Kawakubo Wins 2019 Isamu Noguchi Award. http://www.artnews.com/2019/03/14/rei-kawakubo-comme-des-garcons-isamu-noguchi-award/ Erişim tarihi: 10.06.2019.

Şahin, Y., Meriç, D. (2017). Moda Tasarımı Eğitiminde Yenilikçi Form Arayışlarına Yeni Bir Tasarım Yöntemi Olarak Form/A-Form Önermesi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 2. Uluslararası Sanat Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 5-7 Ekim 2017, ss.

449-461.
Zbarowska, A. (2014). Uses and Abuses of History: A case of a Comme des Garçons Fashion Show. Critical Studies in Fashion & Beauty, Vol 5, Number 2, pp .233-252. doi: 10.1386/csfb.5.2.233_1
Görüntü Kaynakçası
Görüntü 1-9: Bolton, A. (2017). Rei Kawakubo/Comme des Garcons: Art of the In-Between, The Metropolitan Museum of Art Costume Institute Exhibition Catalogue.

View publication stats